

Högskolan i Borås
Rektor

Juridiska avdelningen
Verksjurist Pontus Kyrk
BESLUT
2005-03-23
Reg.nr 31-4578-04

Kursen Bättre produktion, 10 poäng, med flera

Bakgrund

Högskoleverket har uppmärksammats på att Högskolan i Borås i samarbete med Högskolan i Skövde och Högskolan i Trollhättan/Uddevalla ger kurser i det s.k. Bättre-konceptet, bl.a. kursen Bättre produktion, 10 poäng. Bättre-konceptet innebär enligt utdrag från Högskolan i Borås hemsida att högskolorna tillhandahåller utbildning som främst vänder sig till företag och dess anställda. Tanken är att den anställde skall bedriva studierna under arbetstid. Utbildningarna är s.k. distanskurser, men undervisningen äger rum på det lärcentrum som ligger närmast studenten. Vid dessa tillfällen finns kursledaren från den högskola som är ansvarig för momentet uppkopplad via bildöverföring. Det finns ett flertal lärcentrum på olika orter. Kursen Bättre produktion, 10 poäng, tillhandhålls bl.a. i Ale, Alingsås, Falköping, Lidköping, Motala, Tidaholm och Varberg.

Utredning

Högskolan i Borås yttrande

Högskoleverket har anmodat Högskolan i Borås att närmare redogöra för upplägget med bl.a. kursen Bättre produktion, 10 poäng. Högskolan har i sitt remissvar anfört bl.a. följande.

/.../Högskolan i Borås, HB, vill framföra följande vad gäller Bättre-konceptet i allmänhet och Bättre produktion, 10 p, i synnerhet. Högskoleverkets frågor om Bättre produktutveckling och Bättre produktkoncept ber vi att få hänvisa till Högskolan i Skövde, som har anordnat dem

HB har tagit fasta på de åligganden som staten fastställt i form av krav på högskolorna att satsa på livslångt lärande, rekrytering av nya målgrupper och kompetenshöjning av yrkesverksamma. Vidare skall högskolorna vid antagning ta hänsyn till reell kompetens hos de sökande. Överhuvudtaget trycker staten hårt på att högskolorna skall vara aktiva vad gäller den så kallade tredje uppgiften, samverkan med omvärlden. Kurserna ovan är ett av HB:s sätt att fullfölja sina åligganden. De vänder sig främst till en ny målgrupp, yrkesverksamma, de är ett inslag i

deltagarnas livslånga lärande och bidrar till en kompetenshöjning och därmed också ökad konkurrenskraft på arbetsmarknaden såväl för den enskilde som för det företag eller organisation där han/hon verkar. HB har startat samarbete med Högskolan i Skövde och Högskolan i Trollhättan/Uddevalla för att kunna utnyttja respektive lärosätes kompetens inom olika områden. Samtliga kurser följer de riktlinjer, som tagits fram i form av ett "Bättre-koncept", vilket bifogas.

HB har samarbetat med ett antal lärcentrum för att dels få fram utbildningsbehov, dels få deras hjälp och stöd till kursdeltagarna. Inte minst det senare har visat sig mycket värdefullt.

Vid anmälan har den sökande ombetts styrka formell behörighet, alternativt själv pröva sina förutsättningar att tillgodogöra sig kursen. Anmälningsblankett bifogas. HB har därvid stött sig på Högskoleförordningen 7:e kapitlet 3§ och 4§. HB:s uppfattning är att de personer som söker sig till kurserna också har såväl den arbetslivserfarenhet som den livserfarenhet att de kan göra en korrekt bedömning av sina förutsättningar för att kunna tillgodogöra sig kursen. Erfarenheterna hittills tyder på att HB:s uppfattning stämmer.

Utbildningen bedrivs i formen flexibelt lärande och med utnyttjande av modern teknik, videokonferens, kursmaterial i form av DVD-skivor mm En utvärdering av den första kursen, Bättre produktion, 10 poäng, visar på en genomströmning på 53 %, vilket ligger helt i nivå med genomströmning på andra distanskurser, såväl vid HB som vid Näluniversitetet.

Kursplan för kursen har fastställts av institutionsstyrelsen vid institutionen Ingenjörshögskolan. Kursplanen bifogas.

Kurserna är grundläggande högskoleutbildning. Kurserna riktar sig till yrkesverksamma i första hand, varav några är nybörjare vid högskolan, andra kan ha tidigare erfarenhet av högskolestudier. De antagna har registrerats i LADOK./.../

Övrig utredning

Av utdrag från högskolans hemsida gällande kursen Bättre produktion, 10 poäng, framgår bl.a. följande.

Behörighet

Självprövningsrätt.

Urval

Urval kommer att ske på grundval av arbetslivserfarenhet upp till fem år och därefter lottning. Kursen riktar sig till personer som på olika nivåer arbetar med produktion i tillverkande företag som ser ett behov av att utveckla sitt arbete och förbättra både kvalitet och ekonomi på sin enhet.

Syfte

Bättre produktion är en distanskurs som syftar till bättre förståelse för produktionsprocessen och därmed bättre produktionsekonomi. Genom kursen ges deltagare från olika företag i regionen möjlighet att mötas för utbyte av erfarenheter och idéer. Projektarbeten som ingår i kursen utförs på de företag som deltagarna kommer ifrån. Kursen omfattar 10 högskolepoäng och ges på kvartsfart. Den är anpassad för heltidsarbetande som efter överenskommelse med sin

arbetsgivare får några timmars nedsättning per vecka. Deltagarna träffas 3 timmar varje onsdagseftermiddag under ca 30 veckor. Träffen sker på närmaste lärcentrum. Kursledaren från Borås finns då uppkopplad via telebild, och dialog förs om veckans tema. Tidigare under veckan har deltagaren följt en föreläsning som distribuerats via s.k. video streaming på Internet.

I gruppövningar förbereds deltagaren på de kommande inlämningsuppgifterna, som alltid är inriktade på reella frågeställningar i den egna verksamheten. För frågor, rapporter och övrig kommunikation dessemellan används ett Internetbaserat program som ger deltagaren tillgång till kursledaren i Borås.

Erfarenheten visar att dynamiken i företaget blir mycket större om fler personer från samma företag deltar i kursen.

Innehåll

Ett 15-tal företag har genom en behovsanalys styrt kursutvecklingen. Mindre justeringar görs kontinuerligt. Av kursplanens 10 poäng ligger 3 poäng på individuella tentamina, 6 poäng på praktiska tillämpningar som redovisas i rapport och 1 poäng på en praktisk laboration med närvaroplikt.

Högskoleverkets bedömning

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 1 kap. 8 § första stycket högskolelagen (1992:1434) skall den grundläggande högskoleutbildningen väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Regeringen får dock medge undantag när det gäller konstnärlig utbildning.

Enligt 1 kap. 9 § högskolelagen skall den grundläggande högskoleutbildningen ge studenterna

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, samt
- beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser skall studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

Bestämmelser om behörighet och urval återfinns i högskoleförordningens (1993:100) sjunde kapitel. Aktuella bestämmelser i ärendet är följande.

2 § För att bli antagen till grundläggande högskoleutbildning krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och dessutom den särskilda behörighet som kan vara föreskriven.

10 § första och andra stycket Vid urval skall hänsyn tas till de sökandes meriter. Vid urvalet används urvalsgrunderna

1. betyg,
2. högskoleprov som avses i 17 §,
3. andra särskilda prov,
4. tidigare utbildning,
5. arbetslivserfarenhet, och
6. särskilda skäl.

Vid i övrigt likvärdiga meriter får urval också göras med hänsyn till kön i syfte att förbättra rekryteringen av studenter från det underrepresenterade könet. Vid sådana meriter får vidare lottning användas, om urval med hänsyn till kön inte kan göras.

11 § Vid urval till en utbildning som vänder sig till nybörjare i högskolan gäller 12–16 c §§. Detta hindrar dock inte att det vid antagning till en kurs ges förtur åt sökande som redan är studenter vid högskolan.

12 § Urvalsgrunderna skall vara betyg och resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet. Om det inte finns synnerliga skäl skall av platserna fördelas

1. minst en tredjedel på grundval av betyg, och
2. minst en tredjedel på grundval av resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet.

Av de platser som avses i första stycket 2 skall hälften fördelas på grundval av poäng för såväl högskoleprovet som arbetslivserfarenhet och hälften på grundval av poäng för enbart högskoleprovet.

Första stycket hindrar inte att samtliga platser på en utbildning med konstnärlig inriktning fördelas på grundval av andra särskilda prov än högskoleprovet, eventuellt i kombination med andra urvalsgrunder.

16 a § Om det finns särskilda skäl, får Högskoleverket medge att en högskola vid urval till en viss utbildning får tillämpa annan urvalsgrund eller göra annan platsfördelning än som avses i 12 §. Ett medgivande skall avse ett eller flera bestämda antagningstillfällen.

Högskoleverkets slutsatser

Som framgår av det ovan anförda skall den grundläggande högskoleutbildningen väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande. Det kan ifrågasättas om en utbildning som i enlighet med det s.k. Bättre-konceptet främst vänder sig till personer som arbetar med produktion i tillverkande företag och där de sökande själva får avgöra om de är behöriga bygger på nämnda kunskaper och är högskolemässig enligt 1 kap. 9 § högskolelagen. Utbildningen ter sig närmast som en uppdragsutbildning förutom det för uppdragsutbildning utmärkande draget; nämligen avgiften. Högskolans hänvisningar i sitt yttrande till statens krav på högskolorna gällande det s.k. livslånga lärandet, rekrytering av nya studentgrupper samt kompetenshöjning av yrkesverksamma, förändrar inte denna ståndpunkt.

Av utredningen i ärendet framgår att Högskolan i Borås vid antagningen till ifrågasatt kurs tillämpar s.k. självprövningsrätt, dvs. att den sökande själv skall göra en bedömning av sina förutsättningar att kunna tillgodogöra sig kursen. Högskoleverket anser att antagningsmyndigheten, dvs. högskolan, rimligen måste göra bedömningen om den sökande har behörighet eller om dispens skall beviljas. Att generellt medge undantag från kravet på grundläggande behörighet strider mot dispensregeln i 7 kap. 3 § högskoleförordningen. Med nuvarande upplägg har högskolan således åsidosatt sin uppgift att försäkra sig om att den sökande har den grundläggande behörighet som är föreskriven eller om förutsättningar finns för att bevilja dispens från kraven. Högskolan kan för detta inte undgå kritik.

Enligt högskolan utgör ifrågasatt utbildning grundläggande högskoleutbildning och vänder sig till nybörjare. Av utredningen i ärendet framgår att urvalet sker på grundval av arbetslivserfarenhet upp till fem år och därefter lottning. Enligt högskoleförordningens bestämmelser om urval, främst 7 kap. 12 §, som skall tillämpas på utbildningar som vänder sig till nybörjare, skall urvalsgrunderna vara betyg och resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet. Högskolan i Borås har inte fått något medgivande jämligt 7 kap. 16 a § högskoleförordningen att vid urval till viss utbildning tillämpa annan urvalsgrund eller annan platsfördelning än som avses i 12 §. Högskolan i Borås har således tillämpat bestämmelserna om urval på ett felaktigt sätt och kan inte heller för detta undgå kritik. Av 7 kap. 10 § högskoleförordningen framgår för övrigt att lottning som urvalsgrund bara kan tillämpas vid i övrigt likvärdiga meriter om urval med hänsyn till kön inte kan göras.

Om Högskolan i Borås har för avsikt att fortsätta ge utbildning i enlighet med det s.k. Bättre-konceptet, förutsätter Högskoleverket att högskoleförordningens

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2005-03-23

Reg.nr 31-4578-042005-03-23

Reg.nr 31-4578-04

Sid 6

bestämmelser om behörighet och urval tillämpas korrekt för alla kurser. Utbildningen bör med fördel kunna bedrivas som uppdragsutbildning. Då är det arbetsgivaren som utser deltagarna. Krav på behörighet behöver inte ställas och utbildningen ger högskolepoäng bara om den har samma kvalitet som grundläggande högskoleutbildning. Verket avser att följa upp vilka åtgärder som högskolan vidtar med anledning av dessa ställningstaganden.

Högskoleverket har innevarande dag även fattat beslut angående Högskolan i Skövde och dess kurser inom Bättre-konceptet (reg.nr 31-4579-04).

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Pontus Kyrk i närvaro av verksjuristen Barbro Molander.

Annica Lindblom

Pontus Kyrk

Kopia till:

Högskolan i Skövde

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla